

**ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ**

Затверджено
протокол ученої ради
Інституту української мови НАН України
« 04 » лютого 2020 р.

Голова вченої ради

П. Ю. Гриценко

ПОЛОЖЕННЯ

**про порядок розроблення, затвердження, моніторингу та перегляду
освітньо-наукової програми Інституту української мови НАН України**

Київ 2020

1. Загальні положення

1.1. Положення про освітню-наукову програму Інституту української мови НАН України (далі – Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, Закону України «Про вищу освіту», наказу Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 року № 977 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», «Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187, Листа Міністерства освіти і науки України від 05.06.2018 № 1/9-377 «Щодо надання роз'яснень стосовно освітніх програм», Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 № 600 (зі змінами наказ від 21.12.2017 № 1648).

1.2. Положення визначає порядок розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньо-наукової програми (далі – ОНП) Інституту української мови НАН України (далі – Інститут).

1.3. ОНП визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їхнього вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

ОНП використовується під час ліцензування та акредитації освітньої програми, інспектуванні освітньої діяльності за спеціальністю; розроблення навчального плану, програм навчальних дисциплін і практик; професійної орієнтації здобувачів.

1.3. Основні терміни та визначення

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам освітньої програми.

Галузь знань – основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка.

Дескриптори Національної рамки кваліфікацій

- *автономність і відповідальність* – здатність самостійно виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми та відповідати за результати своєї діяльності;

- *знання* – осмислена та засвоєна суб'єктом наукова інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання поділяються на емпіричні (фактологічні) і теоретичні (концептуальні, методологічні);

- *комунікація* – взаємозв'язок суб'єктів з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності;

- *уміння* – здатність застосовувати знання для виконання завдань та розв'язання задач і проблем. Уміння поділяються на когнітивні (інтелектуально-творчі) та практичні (на основі майстерності з використанням методів, матеріалів, інструкцій та інструментів).

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС.

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації;

Кваліфікація – визнана уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання). Кваліфікації за обсягом

класифікуються на повні та часткові, за змістом - на освітні та професійні. Кваліфікація вважається повною в разі здобуття особою повного переліку компетентностей відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, що визначені відповідним стандартом. Кваліфікація вважається частковою в разі здобуття особою частини компетентностей відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, що визначені відповідним стандартом.

Кваліфікація освітня – це визнана закладом вищої освіти та засвідчена відповідним документом про освіту сукупність встановлених стандартом вищої освіти та здобутих особою результатів навчання (компетентностей).

Кваліфікація професійна – це визнана кваліфікаційним центром, суб'єктом освітньої діяльності (зокрема, закладом вищої освіти), іншим уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання), що дозволяють виконувати певний вид роботи або здійснювати професійну діяльність.

Кваліфікаційна робота – це вид підсумкової атестації, що може передбачатись на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти. Форми кваліфікаційної роботи включають (не обмежуючись зазначеним): дисертаційне дослідження, публічну демонстрацію (захист), сукупність наукових статей, комбінацію різних форм вище зазначеного тощо.

Кваліфікаційний рівень – структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей, які є типовими для кваліфікацій даного рівня.

Компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей.

- *Інтегральна компетентність* – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності.

- *Загальні компетентності* – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку.

- *Спеціальні (фахові, предметні) компетентності* – компетентності, що залежать від предметної області, та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю.

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС.

Національна рамка кваліфікацій – це системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів.

Освітня діяльність – діяльність закладів вищої освіти, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу.

Освітня (освітньо-наукова) програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації.

Проект TUNING – проект Європейської Комісії «Налаштування освітніх структур в Європі» (*TUNING Educational Structures in Europe*), що реалізується з 2000 р. європейськими університетами при взаємодії зі сферою

праці та спрямований на формування загальної методології порівнюваності та сумісності рівнів і змісту освітніх програм у різних предметних галузях вищої освіти.

Результати навчання (програмні) – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Спеціалізація – складова спеціальності, що визначається закладом вищої освіти та передбачає профільну спеціалізовану освітню програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти.

Якість вищої освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом вищої освіти та/або договором про надання освітніх послуг.

2. Порядок розроблення та затвердження ОНП

2.1. Запровадженню нової освітньої програми передують аналіз та оцінювання доцільності її запровадження. Нову ОНП розробляють за ініціативою керівництва Інституту, структурного підрозділу та/або ініціативної групи. До складу ініціативної групи можуть входити: здобувачі вищої освіти, представники ради молодих учених, випускники, роботодавці, академічна спільнота та інші заінтересовані особи.

2.2. Аналіз та оцінювання доцільності запровадження ОНП проводиться з метою встановлення суспільної потреби в ОНП, моніторингу ринку освітніх послуг та можливості позиціонування на ньому ОНП.

2.3. За результатами аналізу та оцінювання доцільності запровадження ОНП ініціатори звертаються до керівництва Інституту з обґрунтованими клопотаннями про розгляд питання на вченій раді Інституту (або керівництво Інституту виносить питання на вчену раду Інституту) щодо запровадження відповідної ОНП.

2.4. Учена рада Інституту в разі ухвалення рішення про доцільність запровадження ОНП на засіданні обговорює питання щодо створення та складу проєктної групи ОНП відповідно до таких вимог:

- Проєктна група ОНП в межах відповідної спеціальності (далі – проєктна група) – група наукових працівників, які працюють в закладі освіти за основним місцем роботи та мають відповідну спеціальність, рівень наукової та професійної активності яких засвідчується виконанням за останні п'ять років не менше п'яти умов з вимог до визначення рівня наукової та професійної активності науково-педагогічних (наукових) працівників, передбачених пунктом 27 Ліцензійних умов, і які не входять (входили) до жодної групи забезпечення цього або іншого вищого навчального закладу в поточному навчальному році (крім групи забезпечення з цієї самої спеціальності в цьому навчальному закладі).

- Керівником проєктної групи (гарантом ОНП) призначається один з її членів, який має науковий ступінь і стаж науково-педагогічної та/або наукової роботи не менш як десять років для освітньо-наукового ступеня доктора філософії. Керівник проєктної групи (гарант ОНП) не може одночасно керувати іншими проєктними групами.

- Залежно від рівня освіти до складу проєктної групи встановлюються додаткові вимоги, а саме: для освітньо-наукового ступеня доктора філософії у складі повинні бути не менш як три особи, які мають науковий ступінь та вчене звання, з них не менше двох докторів наук та/або професорів.

2.5. За запитом проєктної групи відповідні структурні підрозділи Інституту зобов'язані надати у визначений керівником проєктної групи (гарантом ОНП) строк відомості, які необхідні для розроблення ОНП.

2.6. Проєктна група розробляє ОНП (зміни до ОНП) та надає на обговорення на засіданнях структурних підрозділів Інституту.

2.7. Під час обговорення ОНП (змін до ОНП) узгоджують:

- результати навчання та програмні компетентності;
- програмні результати навчання з Національною рамкою кваліфікацій;

- програмні результати навчання зі стандартами вищої освіти (за наявності);
- результати вивчення освітніх компонент (навчальних дисциплін) з програмними результатами навчання;
- модульні результати навчання з програмними компетентностями;
- методи викладання з відповідними результатами навчання для досягнення бажаних результатів навчання;
- методи оцінювання відповідно з модульними та програмними результатами навчання.

За результатами обговорення формують пропозиції та зауваження до ОНП (змін до ОНП) для проектної групи.

Для визначення порівнюваності та сумісності змісту освітніх програм у різних предметних галузях вищої освіти необхідно керуватися положеннями проекту TUNING, який є основою для розробки контрольних опорних точок на рівні предметної галузі, що повинно забезпечити порівняльність, сумісність та прозорість освітніх програм у Європейському просторі вищої освіти.

Проект TUNING виходить з того, що академічні ступені (кваліфікації) у міжнародному плані можуть бути порівняними і сумісними, якщо порівнюване те, що здатні (компетентні) виконати їх власники, та якщо порівнювані відповідні профілі програм. За проектом визначено ключові загальні та предметно-специфічні (фахові) компетентності для окремих освітніх галузей.

2.8. Проектна група під час розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП, зобов'язана врахувати всі обґрунтовані інтереси, пропозиції та зауваження заінтересованих сторін.

2.9. ОНП затверджують ухвалою вченої ради Інституту. Учена рада Інституту може прийняти рішення про її затвердження або скерування на доопрацювання, або про відмову в затвердженні.

2.10. Рішення вченої ради Інституту про затвердження ОНП є підставою для розроблення навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти за відповідною ОНП.

2.11. Затверджену ОНП проектна група оприлюднює на офіційному сайті Інституту.

3. Порядок реалізації освітньої програми

3.1. Управління реалізацією освітньої програми здійснюється:

- керівником проектної групи (гарантом ОНП): організація розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП; аналіз та впровадження кращого досвіду світової та вітчизняної вищої освіти в зміст і технологію реалізації ОНП; контроль відповідності групи забезпечення освітньої програми ліцензійним умовам згідно із законодавством; проведення самооцінювання ОНП та освітньої діяльності;

- керівником структурного підрозділу: матеріально-технічне забезпечення; інформаційне та навчально-методичне забезпечення; профорієнтаційна робота з потенційними вступниками; забезпечення якості ОНП, що реалізується; організація проведення самооцінювання ОНП та освітньої діяльності.

3.2. Упродовж усього періоду реалізації ОНП Інститут зобов'язаний виконувати ліцензійні умови відповідно до чинного законодавства.

4. Моніторинг та періодичний перегляд ОНП

4.1. Моніторинг та періодичний перегляд ОНП проводиться з метою удосконалення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

4.2. Моніторинг та періодичний перегляд ОНП здійснюється за участю здобувачів вищої освіти, представників ради молодих учених, випускників, академічної спільноти та інших заінтересованих сторін.

4.3. Перегляд ОНП здійснюється не рідше ніж раз на 5 років. Обґрунтовані зміни чи доповнення до ОНП вносять в разі необхідності в

тому самому порядку що й під час розробки та затвердження ОНП відповідно до цього Положення.

ОНП може оновлюватися частково у будь-якій частині будь-якого структурного елемента програми, крім пункту про особливості освітньої програми, її мети, цілей і програмних результатів навчання.

4.4. Підстави для перегляду ОНП:

- ініціатива проєктної групи та/або групи забезпечення відповідної ОНП, керівництва Інституту, структурного підрозділу Інституту, заінтересованих сторін;
- результати обговорення зі здобувачами вищої освіти, які навчаються за ОНП;
- об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру та/або інших ресурсних умов реалізації ОНП;
- затвердження Стандарту вищої освіти за спеціальністю, до якої належить ОНП;
- наявність висновків про недостатньо високу якість ОНП за результатами оцінки якості ОНП;
- наявність недоліків та зауважень за результатами самооцінювання ОНП та освітньої діяльності.

Підстави для перегляду освітньої програми не є вичерпними.

4.5. Після перегляду та затвердження ОНП проєктна група розміщує ОНП на офіційному сайті Інституту.

5. Самооцінювання ОНП та освітньої діяльності

5.1. Оцінювання ОНП та освітньої діяльності за ОНП здійснюється відповідно до критеріїв, затверджених Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

5.2. З метою забезпечення якості вищої освіти та вчасного реагування на виявлені недоліки, зауваження та пропозиції в ОНП та/або освітній

діяльності з реалізації ОНП Інститут проводить самооцінювання ОНП та освітньої діяльності.

6. Закриття ОНП

6.1. Рішення про закриття ОНП приймає вчена рада Інституту.

6.2. Освітня програма може бути закрита з таких причин:

- у разі перегляду освітньої програми, що призвело до зміни її назви;
- за результатами зовнішньої або внутрішньої оцінки якості освітньої програми та освітньої діяльності.

7. Прозорість та публічність ОНП

7.1. Прозорість та публічність ОНП досягається відкритістю діяльності Інституту через виконання своєї суспільної місії та інформування зацікавлених сторін про всі аспекти освітнього процесу в Інституті.

7.2. Внутрішні нормативно-правові акти та документи, які регулюють права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу, оприлюднені на офіційному сайті Інституту.

7.3. Розроблення, затвердження, моніторинг та періодичний перегляд ОНП (проектів ОНП) в Інституті здійснюється відповідно до цього Положення, прозоро та публічно.

7.4. Інститут через керівника проектної групи (гаранта ОНП) вчасно оприлюднює на офіційному сайті точну та достовірну інформацію про ОНП (зокрема цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

7.5. Керівник проектної групи (гарант ОНП) у процесі оприлюднення на офіційному сайті Інституту інформації про ОНП, зобов'язаний виконувати вимоги чинних законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», зокрема – щодо використання інформації з обмеженим доступом.

7.6. У разі наявності у внутрішньому нормативно-правовому акті або документі інформації з обмеженим доступом, Інститут публікує такий документ за винятком інформації, доступ до якої обмежено.